

Ühtik number 10 kop.

Meie Mats

Tellimise hind lättesaatmisega aastas 4 r. 50 L.,
6 kuu eest 2 r. 30 L., 3 kuu eest 1 r. 20 L. Toime-
tusest ise ära viies: aastas 3 r. 50 L., 6 kuu eest
1 r. 80 L., 3 kuu eest 90 L. Ilmub iga laupäeval.

Toimetuse ja talituse:
Tallinnas, Harju ja Rikililli nultsa nurgal nr. 15,
„Teaduse“ raamatulaupluses. Telefon № 740.

Nr. 17.

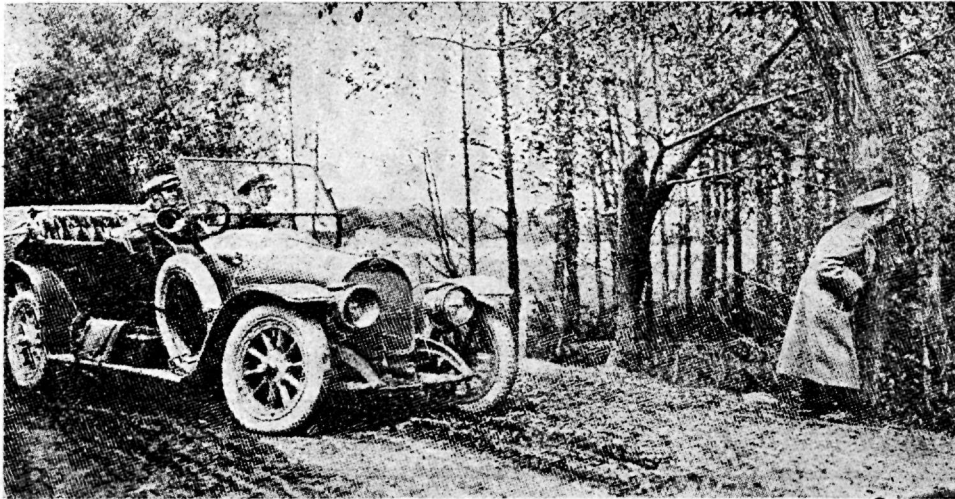
Laupäeval, 13. (26.) detsembril 1914.

Nr. 17.

Esimised sõjahaawatud Tallinnas.

7. detsembril õhtul sõudis esimene rong sõjahaawatutega Tallinnasse. Matjalist saadeti nad automobillidel haigemajadesse.

Lahingute piirkonnas. Hädasohtlikul teel.

Lipumees.

Zutustus Saksa-Prantsuse sõjast.

I.

Polt seisis raudtee tammi peal ning oli Saksa vägede määrgilauaks, kes jada sammu eemal, metsa ääres aiet olid võtnud. „Heite maha!“ — kästisid ohvitserid. Aga keegi ei kuulnud neid, vahva polt jäi seisima müürina oma lipu ümber. Looja minev päikene valgustas põldu ja heinamaid ümbruses ning paksu suitsu sees olewinimeste kogu nende kestel paistis kui tavi olevat, teda tõue-ilm ära oli hirmutanud ja kohtuma pannud.

Wahetpidamata tõmies raudne vihm selle raudtee tammi kohal! Kuulda oli ainult lastmise raginat ning tumedat tuuliskidude rabinat, kuna juurütki kuulis hooti hulka hulguisid. Wahetwahel kadus lipp, mis polgu kohal lehwis, paksu suitsu sisse. Siis tõlas tindel, rahuline hääle üle laitmise ragina, üle haawatute needmise ja üle jureiate torina: „Lipu juurde, lipu juurde, lapsed!“ Punakas udus wiskatas ohwitseri kogu, lähines lipule ja uueste lehwis lipp lahinguwäljal.

Katsummend kats korda langes ta... Katsummend kats korda wõeti ta warras alles joojalt jureiate kätte wahelt, ning uhteste lehwis ta jälle. Ning widewiku kätte tulemijel, kui terwest polguist wäike näputais inimest weel järel oli, kes pikkamööda taganema hakkas, olid lipust, mida seersant Gornius hoidis, weel ainult räbalad alles. Tema oli kahestümnes kolmas lipumees selle raste päewa jooksul.

II.

Seersant Gornius — wana puupea, kes waewalt enda nime oskas kirjutada, teenis katsummend aastat poltus, kuni ta alamohwitseriks tõsteti. Leitud lapse wilets põlw, siis elu kasarmutes, mis tõdte nüriks teeb, see tõd oli nagu ta madalale orjaesiele kirjutatud; selg oli temal ranitja all loota kooldunud, käik masinlik, ühetoonilises marsis taktis. Peale selle kogelbas ta weidi, aga lipumehelt ei nõuta ju tõneandi. Sellel tähtsal õhtul ütles tale poltornik:

„Sina, wennas, wõtsid lipu!.. Siis pea teda ka!“

Selleksamal filmapiigul jai ta oma wihmast ja päitelest tuulitanud fineli peale alamleitnandi pagunid.

See filmapiik oli ka ainu-tejets heledaks tiirets wana sõjamehe elus. Selle mõjul oli ta nagu uueste sündinud. Ta lootas selg ajas end sirgu, alati maha pöördub filmad waatasid nüüd ülesie, jelle lehwiva, kirju riidetüti peale, käsi hoidis otje ja kindlaste pühadust, ei jurma, äraandmisti ega kaotust kartes.

Ei olnud lahingu ajal õnne likumat inimest, kui alamleitnant Gornius. Mõlema käega naha sisse õmmelbud lipuwarrast kinni hoides ei kõneleud ta sõnagi, jah, ifegi ei lüganud ennast. Iseendasie anduna, liikumata, oli ta nagu pühatalitufel. Kõik ta elu, kogu ta jõud koondusid endid nendesie kramplikult kokkupigistatud sõrmedesie, mis tullatud warrast, mille otjas kuulidest lõhki kistud räbalad lipendasid, kinni hoidisid, wäljalutuwalt ja trotsiwalt waatasid ta filmad jakslaste poole,

nagu hüüdes: „Ets katjuge aga jeda mu käest ära wõtta!“

Aga ei ükski julgenud sarnast katjet teha; ifegi surm ei puutunud teda. Peale kõgewerijemaid lahinguid muutus lipp ifka närumaks, purumaks, ta läts kuulilautudest õredaks ja läbipaistwaks, aga teda hoidis iftagi endist wiisi wana Gornius.

III.

Septembrikuu jõudis kätte. Sõjawäe Mehi all olef, ümberpiramine ja piik poris seismine, mille tõttu suur-tükid paksu roostetorra peale wõtsid, täieline tegewufeta olef ja moonu puudus, mille pärast efimejed sõjawäed maailmas haigustest ja kurwastufest langesid — mõjus niimõrd sõjawäe peale, et tõd julguse kaotafid; ülemad ja soldatid, ühelgi polnud enam usku ega lootust. Minult Gornius ei kaotanud usku; tema kolmewärwiline riidetükk oli temale kõigeks, ja kui see tema juures oli, näis tal kaotus wõimata olewat.

Õnnetufeks hoiu aga lipud polkorniku korteris, ühes Mehi eelinnas, ning waene Gornius tundis ennast sarnase ema seijutorras olewat, selle laps eemale amme kätte kaswatada on antud. Tema mõtled oliwad alati lipu juures, ja, kui igatfus liiga tangeks läts, läts ta Mehi, ja kui ta seel oma filmaga oli näinud, et lipp ifka endise paiga peal on, tuli ta tagasi, täis usku ja kannatust, ning tõd oma märja palati alla nägemisi tulewatest lahingufest ja sõjakäitufest, nägemisi sellest, kuidas tema juur kolmewärwiline lipp Sakia kairjetraawide kohal uhteste lehwima jaab.

Maršhal Baseni käst purustas tõd ilusad unistufes. Ühel ilusal hommikul ülesärgates nägi Gornius terwet laagert liitwel olewat; soldatid seifid jalfadefaupa, pealt naha wäga ärewufes, nende kestel tõlasid wihased hüüded ja sõimusõnad, rusikas kättega ähwardawad nad Mehi poole, just kui oleks see kurjategija, kes neid wihale ärritas, sinna peitu pugunud. Kuulidufid hüüdes: „Kinni ta wõtta!.. Maha lasta!..“ Ohwitserid ei püüdnudki neid torrale tutjuda. Nad seifid norus peadega, just kui soldatite eest häbi tundes, nendest eemal. Ja oli ta asja häbene! Wiiekümne tuhandeline hästi sõjariistus wägi andis märshali käful ilma wasrupanemata ennaft alla.

„Aga lipud?“ küsis Gornius ära kahwatades.

„Lipud,“ wastati tale, „antakse ühes sõjariistade ja moonatagawaraga waenlase kätte...“

„A—ä—rr... a... n... ee... tud!..“ oigas ta waene kogeldades. „Noh, minu oma ei jaa nad mitte!..“ Ta pis-tis linna poole jooksma.

IV.

Sinnas oli hirmus ärevus. Rahvusline kaardivägi, tagavaravägi ja linnaelanikud — kõik maratsesid ja kjasid. Wiha pärast värisew saatkond läks maršhali juurde. Gornius ei näinud ega kuulnud midagi. Ta rääkis iseendaga.

„Minu käest lippu ära võtta!.. On temal selleks õigust? Kas ta annab oma varanduse sakslastele, oma tullaad tullaad, ja Mexikost toobud serwiisi. Aga see lipp on minu... See on minu au ja seda ma puutu ei laje!..“

Neid lauseid katkestasid ta kiire käik ja sündimise poolest takistatud kõneldim. Aga temal oli oma idee, selge ja täitsa õige — lipp võtta, ära viia, teda polgu kohal lehvima panna, ning siis kõige nendega, kes tulla tahavad, sakslaste peale tormata.

Kui ta polkowniku korteri juurde jõudis, ei tabatud teda sinna sisse lasta. Polkownik, kes käsu üle meeletu vihane oli, ei tahtnud ühtegi inimest näha. Aga Gorniusest ei olnud hõlbus lahti saada. Ta sõimas, kijas ja tontis käijalga.

„Minu lipp!“ mõigas ta. „Ma nõuan oma lippu...“

„Viimaks avati aken.“

„See oled sina, Gornius!“

„Jah, polkownik, mina...“

„Kõik lipud on arjenalis... Kui ja sinna lähed, saad ja kviitungi...“

„Kviitungi?.. Mis eest?..“

„Maršhali käsu peale...“

„Aga polkownik...“

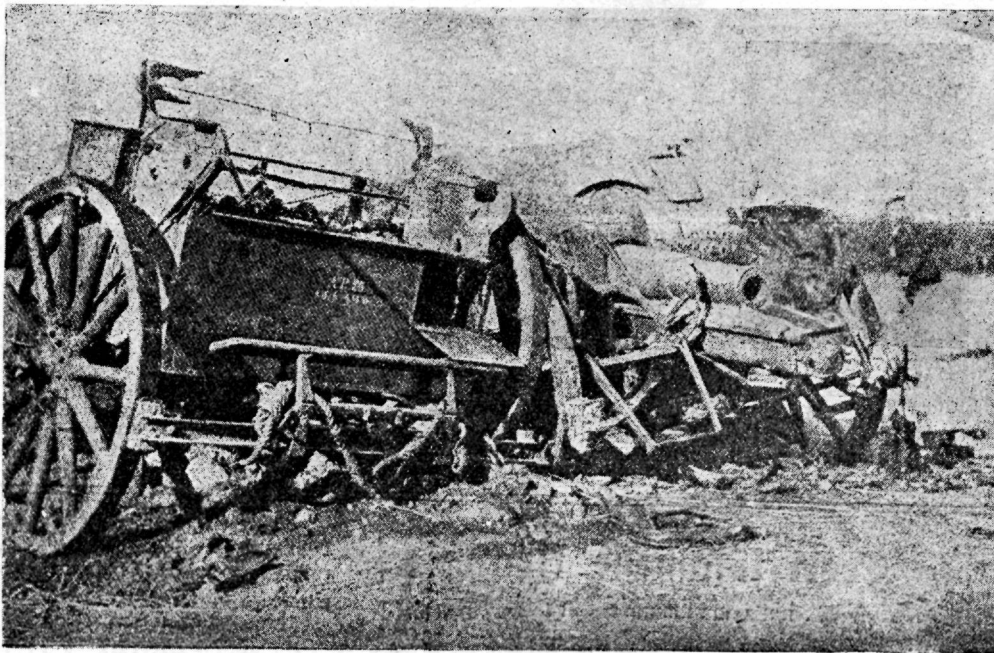
„Kõh, jäta mind rahule...“

„Kõh aken tõmmati kinni. Wana Gornius tuius nagu joobnud. „Kviitungi... kviitungi...“ tõrdas ta majalikult. Selle peale hakkas ta arjenali poole minema, ainult seda teades, et lipp seal on ja et ta tema sealt, maksu mis maksab, ära peab tooma.“

V.

Arjenali väravad olivad pärani lahti, et Saksa kraamiwankreid läbi lasta, mis kõike termelt täitsid. Gornius wõpatas väravatest sisse minnes. Kõik teised lipumehed — wiis — kuskümmend ohwitseri, seisid siin waitjelt ja kurwalt. Need tumedad kraamiwankrid, need paljapeadega wihma käes seiswad inimesed, need kõik tuletasid matuseid meelde. Kurka, porise, prügitud pöranda peale olid Baseni wäe lipud korratumasse hunitusie wiisatud; ning need kirju siidi rābalad, need kollased narma jäämsed, need kunstlikult wäljatõõtatud lipuwardad, kogu kõik see hiilgus, keiet pori wedelemas, kõik see mõjus rujuwalt üks administratsiooni ohwitser wõttis neid lordamõõda wastu ja polgu nimetuse ajal astus selle polgu lipumees tema juurde ja wõttis kviitungi. Kaks Saksa ohwitseri waatasid tuimalt ja ojawõtmata nende koormase ladumist.

Oh, teje pühitsetud rābalad! Teie läksite, endi haawu laotades, kurwalt mõõda uulitsaid lohistatutena, nagu linnud murtud tiibadega. Teie läksite, meie häbi ja teotust ühes wiies ja igaüks teiest wiies enesega ühes ta ojaete

Prantsuse suurtükitulekall kannatada saanud Saksa suurtükid.

Prantsufemaast. Teie wõlvides värisesid weel päiteke kiired, mida teie endistel sõjakäikudel endisise imesite, kohtades, kus teiest kuulid on läbi puuritud, on mälestus alal nende tundmatate üle, kes kord teie all langenud on...“

„Gornius, mine... sind hūitakse... Wõta kwiitungi wastu!..“

Just kui seisaks asi kwiitungis... Tema ees lehwis ta lipp... Jah, see on tema lipp, kõige ilusam teiste seas, teistest kõldest rohkem kuulidega läbi puuritud... Ring tema peale waadates, tunneb ta, nagu seisaks ta jälle raudtee tammi peal. Ta kuulib kuulide wingumist, kuulitõlde langemise raginat ja kapteni kindlat häält: „Lipu juurde, lipu juurde, lapsed!“ Ta näeb, kuidas ta kalstümmend kaks seltsimeest langewad, kuidas ta ise — kahetümmes kolmas — jooksab, ja waese, langewa lipu jälle üles tõstab... Jah, ja sellel päewal wandus ta, et ta teda kuni jurmani saab hoidma! Ja nüüd?

Selle mõtte juures hoorwab ta weri südamest pähe. Nagu joobnult ja arust ära, kargab ta Saksa ohwitseri peale, ksub ta käest armastatud lipu ära, ja mõlemi käega taft kinni haarates, tõstab ta tema kõrgel ning hūitab: „Lipu...“

... Aga ta hūäl katkeb, lipp wāriseb ning libiseb kate wahelt... Selles rastes õhukonnas, selles jurma atmosfēris, mis allaandwaid linna ümbritseb, ei wõi lipud lehwida, ei wõi kangelase meel elada... Ring wana Gornius tuius jurmast rabatult.

Suremata ahjukütja.

Waewalt leidub praeguste sõjameeste seas teist niisuguse wisa eluga meest, tui seda ühe Inglise sõjalaewa ahjukütja William Clark on. Mitte ainult Lõuna-Afrika sõjas ei jäänud Clark elusse, waid teenis ta järgemisi „Titanic'a“ ja „Jirimaa kuninganna“ peal, kusjuures mõlemi laewa hirmal hūkkaminemisel pääses. Praegu, nagu tähendatud, teenib ta jälle laewawäes.

Karla Leibur,
veitingist, Saarde tibelt.
27. augustil austriaalaste
vastu wõideldes lange-
nud.

Julius Willemson,
Narwast.
Saawatud pahemast käest 15.
oktoobril Austrias Wiibipraegu
Kinieti hospidallis.

**Johannes Lohani p.
Hein,**
Aurna wallast, Eiberti tütt.
langenud 28. septembril
Grodiski al-wijuuressjak-
laste vastu wõideldes.

Johannes Tõnts,
Tallinnast, Soome tütt
polgust. Duulast haamatud
5. novembril, praegu Su-
walli haigemajas.

Cesti sõjamehe kiri.

Wenna wiimane kiri.

Austrias, E. alewis, 30. oktoobril 1914.

Kallis wennas! Juba ammu mõtlestin Sulle kirjutada, aga pole aega selleks olnud. Igapäew saab hulga moad waenlast taga aetud, wersta 20—25 päewas. Ohtul oled wäsinud ja aeg kulub niisama puhates ära. Täna, kus warem tohale saime, on natuke aega ja tobe saadan Sulle teadust oma elust. Praegu wiibime kaugel Austria maa sees, Wislofi jõe taga; waenlast pole kusagil näha ega kuulda, ainsaks ametiks on teed mõdda marsimine; ööd magame külja heinaküünides, hommikul jälle edasi; Raatow on meie peastht. Saab näha, kus ta meie vastu hakkab, wõi läheme niitwiisi otsekohje Wiieni.

Ilmad on weel kaunis soojad ja kenad, ei tee weel midagi wiga. Niisid kirjutat Sulle meie wägebe Sani jdest Alminekut. Oh, wend, need olid alles werepäewad, mis ma siis läbi elasin! Niisuguseid lahinguid pole enne weel olnud! Küll seal langes mehewoegi, küll omastid küll wõdraid. Waenlane oli teisel pool jõe kowades kantides warjul, ja

**Jakob Aleksander
Paasmann,**

Teents Kaulkassas gaardi-gre-
naderi polgus. Langes alam-
ohwitserina lahingus Galitsias
Wislofi jõe juures 6. novem-
bril. Püstitaulliga peast läbi
lasub.

raste oli teda sealta wälja tör-
juda. Küll sai tuld antud:
plisidest, suurtükidest ja kuul-
pildujatest. Oht wärises mitri-
nast ja granatide wingumisest,
lõik ilm oli tuld täis, terwed
külalad põlesid suurtükiltulest. 168
suurtükki, 12 kuulpildujat ja
200 tuhat plissi külwasid huk-
tuft waenlasele kaela, nii et ta
wiimaks sai põgenema sunnitud.
Waenlane tahtis siit üle jõe tulla,
meie wäe selja taha, aga ta lei-
dis meie poolt kowa wastu-
paneku eest, nii et ta suurte
kaotustega pidi taganema.

Kolin korda kippusime meie
üle jõe, et teda koobastest wälja
ajada, aga iga kord lõid nad
meid tagasi ja lasid paadid

põhja. Esmesfel korral läks korda meie polgu 2. ja 16.
rootst meest 80 üle saata, need oliwad ka ainukesed, kes
elusse jäid, teised said kõik surma ja haawata ja langeid
Sani jõe märga hauda. Need, kes üle pääsesiwad, need
mehed ka sinna jäid, abi ei saanud wiia. Wiimaks said
neil weel padrunid otsta, aga nad näitasid ifeäranis mehifit
meelt illes: terwelt 3 päewa ja ööd lõid nad 10 korda tuge-
wama waenlase pealetungimised tagasi, ilma jõmata ja
magamata. Wiimaks ometi läks meil korda suurtükiltule
abil neid minema ajada, aga siis, kui meie üle jõe pääsesime,
mis nägid meie silmad: terwed hunikud oli waenlase surnu-
tehafi maas, igalpool wedelesid nad, plisid käes. Puude
okstes ripendasid käd ja kehatiid, mis granadid puruks
kiskunud. Mitte ükski puu ei olnud enam puutumata, nagu
kirewega olid kõik ära lõhutud. Need olid hirmsad päewad
ja seisawad igaweste meeles. Ka meie Cesti wendi sai seal
palju surma, aga mina olen weel terve ja wigata. Lehe
sain kätte, palun edasi saata, nii kaua kui ma sõjas wiibin:
on lõbus ajawiide. Kirjuta tibemine, ilma minu käest was-
tust ootamata.

Sildamest terwitades

wend **Aleksander Paasmann.**

Kotaini kangelased.

Peale lahingut leidsid meie soldatid Austria kaitse-
kraawidest hulga wälkfeid klaasfi wärwita wedelikuga. Sama-
sugune klaas leiti ka surma saanud Austria ohwitseri
ranitfast.

„Rihwt muidugi“, otjustasid soldatid ja wiisid klaasid
Allemuse kätte, kes nad arstidele saatis.

„Kotain“, seletasid arstid.

Mis jaoks oli austriaalastel kotaini waja?

Aga waat mis jaoks: kotain kowendab ergukawa.
Teda wõib erkude rahustamisels tarwitada, ja austriaalased
wõtawad teda selleks siise, et rohkem julgust oleks.

Sakslased teewad kisthamalt. Nad joowad endid laifu
täis. Peale lahingut leiawad wenelased lastekraawidest
sagedaste purujoobnud sakslasi.

August Palo,

Saanjast, Võrumaalt, haavatud 9. nov. Krakowi all pabemast jalast ja pabemõõde sõrmest, viidib praegu Dobruiski haospöälis.

Johannes Anton,

Jõhviist, Tegemas sõjaväes. Viidib praegu Koivnos. Teenib raskes suurtükiväes.

Johann Jaani p. Jakobit,

noorem alamohvitser, haavatud jalast, 26. augustil Gnesdowi lähedal juures, Eubliini lüdermangus, pärit Oduwa maakonnast ühmine walfast. (Tagawarandäline, poisimees.) Iluete sõjaväl, läinud.

Kaks wenda langenud.

Oskar Bratel,

ihrapnelliga näost haawatud. Wabatahtline, Koeru kihelk.

Aleksander Wint,

Korwast, 20. oktoobril Austria wangi langenud.

M. Grünwald,

9. nov. Krakowi all langenud.

Gust. Grünwald,

10. nov. Krakowi all langenud.

Matt Kaarli p. Needing,

Walgaa kreisist, Sooru walfast. Soldau lahingus 13. augustil paremast käest haawatud. Mäteenistules teenis Tallinnas.

Richard Wendelin,

Wiisjandi kreisist, Wastemõisast. Haawatud Wisla jõe ääres 20. augustil sakslaste wastu wõideldes, praegu Saffamaal wangi.

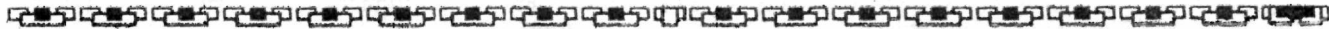
Johannes Amann,

Rakwere kreisist, sõja alusest saadit Austria ja Saksa wägede wastu wõidelnud.

A. Ots,

haawatud.

Suasoni lähedal Prantsuse suurüksitule alla sattunud Saksa automobili-woori jäänused.

Rah „pirufamees“.

Enna teenistusesse wõetakse
dõwahi asemel koer ametisse.
Ajatehest.

Gestuba oli kohaotsijaid tungil täis. Rõigil olid dokumendid ajalehe sisse määsitud kaafas, sest teenistuse kuulutuses oli selge sõnaga öeldud, et „ilma soowitusteta palutakse mitte ilmuda.“

Uksele, mis herrastetuppa wiis, kõige lähemal istus wana halli karwadega, aumäärilise wälimusega buldoggi jeltfi koer, ning põrnitfes tigidalt üle kaaslaste hulga, mis uute juurdetulejate läbi ühtlugu suuremaks paisus.

Ukse teisel pool äärel asus kõrgi waatega „Saksa jeltfi“ koer, kellel künne herra käest truu teenistuse eest head soowitused kaasa olid antud. Muu seas seisis ühe tunnistuse peal ka: „teenistuse aja jookul kümnel inimesel ileriided lõhki rebinud, kahetümnel sutab katki tõmbanud, kolme kümnel sääremarjad puruks närinud jne.“

Ukse ligidale piilibis ennast ka üks eht õuekoer, kes elu-aeg wahi ametit pidanud, nihutada, tal olid paberit lihtsate inimeste käest antud, kuid nad tõendasid otsekoheselt talupoja keelele, et „sühkest koera pole sugugi häbi perekonna liikmeks lugeda“. Tal oli suuri lootusi wäljakuuutatud kohta omale saada. Pealegi oli tal wälimus, kui õuekoeral, otse eestujulil.

„Kui ma seda dõwahi kohta omale ei saa, siis ei taha ma enam „Murjan“ olla, kes ma praegu olen. Rohk antakse minule — seal pole mingit kahtlust“, arutas õuekoer, targa pilguga ümber silmitsedes.

Rohasoowijate hull kaswas järjeste suuremaks. Nüüd oli tuba neid tungil juba täis. Igalt poolt kostis jutukõmin ja asjaharutamine.

„See oleks aga wafst nali“, kiskas keegi pika kaelaga agija sarnane koer: „kui niisugune matsi moodi koer linna-loha omale saaks. Mis siis mina hakkam tegema? Wist pealt vaatamas käima, kui „Murjan“ rahulikult linnapirukat uufib... Oodatu seni! Mina olen kuus aastat Wigala paruni juures teeninud ja olin linnukoertega sõdameister... Ma usun, et see ometi midagi ka maksab.“

Pika kaelaga koer näitas uhkeldades teistele oma teenistuse-attestati, mis tõeste Wigala paruni allkirja kandis.

Teised koerad waatasid kadefusega ta tunnistust, ja nii mõnigi lasti salajase ohtamise kuuldawale tulla.

„Kes mind wana koera-natulest küll ametisse wõtab, kui nooremaid, heade tunnistustega, nii suurel arwul kofku on woolanud. Olen eluajal ümber lõtkinud, diget ametit pole mul ka, ja soowitust pole mingisugust... Jah, rasked ajad on käes“, turtis üks elatanud uulitakoer, saba kurwalt jalgade wahel tõmmates.

„See on tõsi, see on tõsi.“ tõendasid ümberolijad: „kes sind nüüd ametisse wõtab, kui paremaid küllalt saada on, — ja igauks tundis salajalt headmeelt, et mitte tema see uulitakoer ei olnud.“

Ühes toa nurgas oli äge waielus lahti pääsenud. Seal tõendas üks wana elatanud koer, et koera linna teenistusesse wõtmine terwele koerafoole suur austaw sündmus olewat, ja et seda „koerte linnapiruka juurde pääsemise“ päewa tudagi wiisi puhitseda tuleks. Ta pani omalt poolt ette, linnawaltistust paluda, et Tallinna wapi peale lõwide kõr-wale ka üks koera kujutus saaks illesse wõetud. Sellega oldi põhjusemõttelikult nõus. Tekkis aga pikem waielus, mis jeltfi koer tuleks wapi peale illesse wõtta, kas jahikoer, õuekoer, sülekoer, toakoer wõi koguni uulitakoer. Igauks piilibis oma sugujeltfi heats agiteerida. Sõnawahetusest tekkis kára, kárást riid ja riuust üleüldine kálfemine... Wáikene walge karwaga puudel, kes seletas, et koera linnaametiisse wõtmine üleüldse kuigi sunn au ei olewat, sest koerust olla seal ennegi tehtud, ja küsitaw on, kes kõige suurem koer on, wõeti káfi-pommina tarwitusele ning lendas káfaga ühest nurgast teise, kui tást lõpuks ainult mõned karwatordid järele olid jää-nud. Káfa oli rohkem, kui mõnel põllumeeste jeltfi koos-olekul.

Niilult „Murjan“ istus rahulikult ukse all, ja nägi waimus linnapirukast und.

„Eftte saan dõwahiks; sealt eht saan linnawahiks, sealt saan wahest eht... noh, ütleme, linnateeniks; sealt linnawolimituks, sealt linnadõunimifuks... hm—ja, kes teab... sealt eht ka... linnapeats... kóif wóib ju olla... kes teab...“

Wangis Saksa soldatid prantslastega juttu ajamas.

Ta magusat und segas ukse pihta koputamine. Selle peale awati uks ja kästi kõiki oma tunnistusi herraste kätte wiia. Kohe jäi kallemine pooleli ja igauks hakkas lähku oma dokumentiisi korda seadma. Mõnel koeral olid aga paberid tapluse ajal hilspudeks kistud ja, teadagi, pidid need nüüd, nu'wõru ümber suu, toast lahkuma, sest teha po nuid neil seal enam midagi.

Kui kõik oma dokumendid ära olid andnud, tormas veel üks raagus karwadega koer, teda teised kõik kui igawest wõrukaela tundsid, wäikest sedelikest hambus hoides otse tahatuppa ja andis selle sedelikeste herraste kätte. Siis tuli ta ette tuppa tagasi ja jäi teiste wõrte hulka otsust ootama, kõik heitid ta peale põlgliku pilgu ja nii mõnigi pööras näo sülgades kõrwale.

"Püü, misjuguiseid wõrukaelasi siia aga kokku ei tule. Ei tea, kes niijugust peats ta ausa koha peale ametisse wõtma."

Otsus kuulutati warsti wälja ja tuli nagu pikne selgest taemast: raagus karwadega koer oli ametisse wõetud!

Kõik jahmatasid: "Mis!?! See wõrukael!... Ons see ilmsi!" "Kurad teab", sülitas üks punase karwaga koer sapifelt: "siin on igatahes pistmise-kraam... Пахнет чьмъ-то!..."

"Onupoja-politil ja muud midagi", äigas "Murjan", wihafelt kaasa.

"Lollidel on ikka õnne..." tähendas keegi agijas kõrwatagust sülgades.

"Kas tead, kelle käest tal see sedel hambus oli", sofistas üks suurte kõrwadega koer oma naabrile kõrwale sisse:

"See oli linnapea koera käest... See wõrukael olewat kunagi linnapea koeraga mingijuguses intimses läbikäimises olnud... mõistad isegi... ja näe, nüüd oli tal sellest määratu kasu... Niijugused on need ilmalood..."

Koerad tulid kõik, jabad sorgus, sülgades trepist alla ja hakkasid igauks ise kanti ära kaduma.

Minult raagus karwaga koer jäi paigale. Ta oli põrandalt ühe linnapiruka tüki, mida wiist mõni nõunik ära oli kaotanud, leidnud ja hakkas seda isufalt nosima.

*

All trepil istusid kaks endist õwõhti ja ajasid isefestis juttu.

"Ei tea, miks nad nüüd koera pidid ametisse wõtma. Minul oli ikka ammugi lootus selle koha peale. Säh sulle nüüd, koht anti wa' koera-narakale. Andsin talle igapäew kõik folgi-natufesed ja worsti-otsufesed, et waene loom ikka kofuks; nüüd tema, näru, läts ja wõttis koha just minu, wanainimese, nina eest ära..."

"Wis sa teed: koeral on koera tembud. Mina arwan, et eks nad sellepärast itka wõtnudki nüüd koera sinna linnapiruka juurde, et see mõistab paremine seda wa' kelmust teha... Ja ega koer koera ära ei anna. Aga tade meel tuleb tõeste peale, kui hakkad mõtlema. Dieks seal koha peal ikka üsna koerapõli olnud. Ah sa pörguline niijugune..."

Ja ahwardawalt kõigutasid nad rusikaid "pirukamehe" poole, kes häbelikult näo kõrwale pööras ja siis urises linnapiruka kallal edasi jäfis.

Ta süda aga naeris tees:

Ta oli ometi õnnelikum, kui need kaks wanameest seal all — ta oli "linnapiruka" juurde pääsenud.

D. L. Ex.

"Meie Matši" tähtsamat 1915. a. jooks

ilmus 2. trükkis ja on jälle igalpool saadawal. Hind ühes juure Euroopa sõjakaardiga 25 kop., kaardita 20 kop. Tellimise aadress: Ревель (Tallinn), "Leaduse" kirjastus.

Punase risti feltsi Tallinna osakond.

Wannase ülesvõtte.

Wankuwal troonil.

Woldemar Urbani roman wabastamise sõjast.

(16. järg).

„Ma palun kaitset,“ wingus Taddeo pingi all, „ma palun kaitset. Presidendiherra, Jumala eest, ma palun kaitset.“

Ta wingus weel ikka edasi, ta siis, kui hädaohtu enam karta polnud, ta siis kui waesest Felicest juba nii palju kasa kinni olid wõtnud, et uuesti enam juurde ei mahtunud, ja ta ennast, sõna tõsses mõttes, enam liigutada ei wõinud. Ta lohistati kaebeluste pingi juurde tagasi, kus tal käed raudu pandi. Booluimaselt, wiha ja häbi põrasti nuttes, lasi ta enese kummuli wõre peale ja jäi sellesse seisukorda terweks ülejäänud asjaparutuse ajaks. Ta oli murtud. Tema peale waadates wõis tahtmatalt temaga ühtlasi tunda, et temale nüüd kõik ükskõik oli, et ta iseennast kadumaks luges, sest et peapunkt, mille peale ta ennast kaitseades toetada tahtnud, kokku

langenud oli.

Nii suur kui ärewus oli, mida see etendus wälja kutsunud, niisama suur oli ka nüüd waitus ja põnew ootus, mis sellele järgnesid.

„Ma pean teile märkuse tegema,“ kattesas president seda waitust wihastelt, „et teie kaebeluste järel paremine walwaksite. Wastasel korral peaksin kohutupidamise pooleli jätma ja teda — paranduse-asutusesse wiia lastma, kus ta jälle mõistusele toibutatakse.“

Teiste sõnadega: ta tahtis teda tubliste läbi peksta lasta, sest sel ajal peksti weel.

„Prokuröri on sõna,“ lisas president siis juurde ja kohendas ennast mõnusalt tugitoolile seljakäie. Ta tundis prokuröri muidugi isiklikult ja kauemat aega ja teadis, et tal nüüd wähemalt poolekstunniks rahu oli.

„Bani ise oma asja mokka,“ ümises Felice kaitseja poolwaljuste oma kirjutajale, aga ometi nii, et seda igalpool hästi mõista wõis. „Oleks ehk weel midagi teha olnud, aga mine soeta nüüd weel nüüsgusele pöörasele meeolelu.“

Felice oli muidugi liiga waene, et ise omale kaitsejat palgata. Nõnda määrati siis temale kroonu kulul üks advokatidest kaitsejaks, ükskõik missugune.

Kas asi ise wõi kaitsealune teda huwitas, sellest ei küsitud. Kaitseja pistis oma seaduse poolt määratud tasuraha taskusse — palju seda müüdugi ei olnud — ükskõik kas kaebalune wabaks wõi süüdlaseks mõisteti. Paar sõnakõlku, otsuse pehmendamist paluda, see oli kõik. Ka eespool toodud sõnad olid nähtawaste ainult selleks öeldud, et tema nõrga kaitse luhtamine mitte tema enese hooletuse, waid kaebaluse süüis langeks. Felice oli, nõnda ütelda, lootusetu kadunud, ja igauks katus, kuidas aga asja ruttu ja libedaste kaelast ära jaaks.

Tasane nuuksumine ja nutt kostis ülewalt kohtusaali palkoni pealt.

Bahaselt waatas president sinnapoole, kust see heli tuli. „Ma palun rahu,“ ütles ta waltdalt.

Prokurör kõneles nagu kõik prokurörid seesugusel juhtumisel kõneleksid. Ta tähendas, et niisugusel ärewal, rahutul ajal seaduse lugupidamist tingimata jalal peab hoidma, ja kuna praegune juhtumine nii selge on, kui iganes nõuda võib, siis palub ta kohtumiska seadust täies waljuses tarwitada ja kaebalust neljakümne seitsmenda paragrafi põhjal surma mõista.

Oli prokurör oma kõne lõpetanud, istus ta jälle maha ja waatas siis kella. Selgus, et ta täpisealt seitse minutit kõnelema oli ja et kohus, kui kaitseja wähegi mõistlik mees on, pooletunniga otsas on, ja ta siis enne söömist weel wõdrastemajasse jõuab minna klaasi wiina wõtma.

Kaitseja oli ka tõeste mõistlik mees. Ta ei rääkinud kuigi palju ja oli weel rutem walmis kui prokurör, palus kohtumiskudelt oma kaitsealusele wõimalikult pehmet otsust, ja arwas sellega küllalt teinud olewat. Siis läksid kohtunikud nõu pidama, ja kui nad kohtusaali tagasi astusid, wõis paljudel inimeste arwamine tekkida, et otsus ammu juba waremalt walmis olnud, sest elu ja surma üle nõu pidamiseks kulus niisama ka mõni minut. Otsus, mille president harilikult wormitaitmisega kuulutas, oli: surma tapakirwe all!

Otsuse kuulutamisel kõlas korraga palkoni pealt meeletuult, luust-lihast läbikäiw karjatus alla saali, karjatus, mis niisuguse wäega hingesügawustest tuli, et ta nagu wälk kuristiku kohal mõjus ja noore inimese purustatud hinge lootusetu walust sõnumit tõi.

Kõikide filmad pöördusid inimestades palkoni poole. Ka Felice juhtis oma filmad selle karjatuse puhul, mis sugust, võib olla, tuhanded ilmaski elus kuulda ei saa, kiirelt ülesse. Ta nägi wana Machiavelli hirmunud, kohkunud nägu, ja ta näis kedagi kaenlas hoidwat. Felice teadis, kes see oli,

Kaitsetraawis Põhja-Prantsusemaal.

teadis, ka ilma et ta nägi. Ta lõi käed silme ette ja nuttis libedalt.

Nõnda jäi ta mõneks minutiks, tergelt wõpatades ja nuukfudes, seisma. Prefekt Liberio Romano, kes ühes teistega selle etenduse peale tähelepanelikult saanud, waatas oma fotofilmadega kord ülesse, kord Felice peale. Seal sündis midagi, mis tema hinges wastukaja leidwat näis. On see mees, kes siin kõige hirmsamas hingepiinas wäherdab, tõeste niisugune, nagu don Taddeo teda kirjeldanud, küsis ta eneselt.

Saal tühjenes, ja wiimaks sammus ka prefekt pikkamisi ja mõtetes minema.

10.

Sellest päewast peale seltsis nende murede juurde, mida wanal Machiavellil juba selletagi oma paras loorm kanda oli, weel uus mure, mure Assunta terwise pärast. Assunta oli koju tulnud, woodisse heitnud, ja öösel oli tal palawik alanud. Ta nägi oma palawikusonimistes kõigetohutawamaid asju, nii et ta neil jääkülmal judin üle selja jooksis, kes seal juures seisid ja kellel palawikku ei olnud. Simufalused suurte terawaks ihutud kirwestega kerksid lehwawõitu toa pimedatest nurtadest, ja wabisedes ja kiskendades nägi Assunta, kuda need punases riides toored inimesed oma mustad sõrmed Felice juuste lähiratasse puurisid, teda karwupidi edasi lohistasid ühte pimedasse nurka, kus suur tapapatt seisis. Ta nägi, kuidas Felice käte ja jallega wastu rabeles, ta kuulis teda karjuwat, üsna selgeste kostis õnnetu hääl, mis tal luust ja lihast läbi lõi: „Ma olen süüta, mind on äraantud, ma ei ole mõrtsukas!“

Riguliste uul.
nr. 2

Bäewapiltneit Wannas.

Riguliste uul.
nr. 2.

Kõikfugu üleswõtted.

Sakslaste poolt lõhutud kirik
Poolamaal.

Ja kui siis ümberingi rahulikult jäi, hakkas Ussunta ise karjuma nagu ratta peal, kätega ringi wehkima — Jumal teab, misjuguiseid hirmsaid pil-tisti palawiku-ärew ettekujutus tale ette peegeldada wõis, aga juuresolejatelgi fertisid, tema läbilõikawa ahastusekisa kuuldes, ihutarwad püüsti, ja ta wäiksed ded-wennad pugesid nurfadesse, kui Ussunta kätega wehtima hakkas ja iga hinna eest ikka kuhugile abiks minema kippus.

Wastu hommikut muutus see ju muidugi paremaks. Palawik taganes, ja Ussunta suitus rahu-tusse unesse, mis lõunani wältas. Tulid abiwal-mid naabrid ja töid oma südamehedades warsti juure hulga rohtusi, mis kõik aita-na pidid. Seal oli teelehti otseasise peale panemiseks, iseäraliselt kõmeraid hobusekaha naelu, n. n. õnnenaelad, loor-beri lehe teed, merefibulaid, lõnga-õli j. n. e. Igast rohust jutustati kõigeimelisemaid lugusi, kudas nad aitanud, ja harilikult aitasid nad iga haiguse wastu. Ei puudunud palju, et nendega ka surnuid üles aratada oleks wõinud.

Wana Machiavelli ladus kõik need lahkest süda-mest toodud imerohud haruldase pikameelega nurka, waatas oma ilusat palawikus lamawat last ja pani kummuti peal seiswa wäike Jumalaema pildi ees tats küünalt põlema. See oli tema abinõu. Ei aitanud see, ei aitanud ülepea midagi. Arsti nõuks kutsuda, selle peale ei mõelnud Machiavelli ümbrus-konnas ükski inimene. Arsti peale waatab Neapoli alam rahwas ennem kui surmaingli peale, mitte aga kui päästja peale.

Kuid Ussunta oma noorus ja senine tugew ter-wis muretsid haigusejõu wäga ruttu, nii et ta juba

järgmisel päewal jälle üles tõusis. Ta teadis, et Felice kadunud mees oli, surmale pühendatud ini-meselaps, kui mõnda imet ei sündinud. Midagi pidi sündima, ja wõib olla, et see just see mõte oli, mis Ussunta nii ruttu jälle jalule aitas. Aga mis wõis ta, waene tütarlaps, teha?

Lõunapaitu näis Ussunta, kes wälispidi küll rahulik paistis olewat, seespidi aga siiski ärewusest ja hirmust piinatud oli, kindlale orjusele jõudnud ole-wat. Sõnalausumata seadis ta ennast wäljamine-miseks walmis ja ütles wanematele, kes pärisid, kuhu ta minna tahab, ainult: „Ma tulen kohe tagasi.“

Ta läks üle platši otse prefekturi poole. Ta tahtis prefekti juurde minna, sellesama mehe juurde, keda Felice oma pöörases tujus surmata tahtnud. Oma lapsiku, puhta loomusunnilise ilmawaatega ütles ta enesele, et see mees, kelle elu kallale kipu-tud, kellele kurja tehtud, ka andeks anda wõib. Tema ja ei keegi muu. Ja kui tema andeks annab, siis ei tähenda ka kõik kohtuotsused midagi.

Rahjaks ei olnud see asi nüüd ometi nii lihtne, nagu Ussunta mõtles. Seda märkas ta juba, kui prefekturi uksest lihtsalt sisse astuda tahtis.

„Seisa!“ hüüdis wahisoldat, kes seal seisus ja kellele peale wiimast elu kallale kippumist küll wist waljud käjud olid antud. „Kuhu? Mis on teil siin otsimist?“

„Ma tahan prefektiherra juurde minna?“ ütles Ussunta wahwalt.

„See ei lähe. Prefekt ei wõta wastu.“

„Balun, laske mind üles minema. Ma pean temaga kokku saama“, kordas Ussunta lihtsalt.

Soldat naeris ja waatas filmapilgu heameelega tema peale. Neiu filmad kõnelesid iseäralikul kom-bel, paremine ja selgemine kui huuled seda iganes suutnud, tema südamehädast ja murest ning prefekti jutule pääsemise tungiwast wajadusest.

„Kui prefektiga enesega kõneleda tahate“, seletas soldat siis edasi, „peate palwekirja saatma ja siis rahulikult ootama kuni wastus tuleb.“

Selle aja peale wõib Felice juba surnud olla, mõtles Ussunta. Ei, see ei lähe. Ja kuna ta omas südamehirmus ja suures ärewuses enam sõnu walida ei teadnud, siis kordas ta lihtsalt, aga tungiwalt paludes, nagu sunduse all: „Balun laske mind üles minna. Mina pean temaga kokku saama!“

Soldat lehtitas õlasi, ei tahtnud Ussuntat just wäewallaga eemale tõrjuda, sest et neiu nii kaunis ilus ja armas wälja nägi, ei tohtinud teda aga ka mingil tingimisel läbi lasta. Seal läks ülewalt trepi pealt üks teener mööda.

„Pst, pst!“ tegi soldat ja tõmbas käega.

Teener tuli alla, soldat seletas asja ära, ja tee-ner küsis siis Ussunta käest: „Mis te siis prefekti-herralt soowite?“

„Balun laske mind—“ algas Ussunta oma wana wastust.

„Ei, meie ei tohi. Aga ütlege, mis te soowite, ja ma waatan, kas ma sellest armulisele preilile tea-tada wõin.“

(Järgneb.)

Läbi maapealse põrgu.

(„Meie Matsi“ oma eri-kirjasaatja
kirjab sõjaväljalt.)

I.

Asja selgitusets.

See oli just 29. novembrituu päeval aastal 1914 p. R. f. kell 1/2 9 õhtul, kui minu korteri uks ootamata lahti müritsatas ja Meie Mats, kõhufas kirjamepp kaenla all, ilma teretamata minu poole sisse astus.

Ma lohtusin hirmsaste, sest mu kiireste lendaw mõde lasti aimata, et Matsil midagi erakorralist lahti pidi olema. Ma tahtsin nagu midagi ütelda, kuid Mats oli nõnda efsalteeeritud meeleolus, et mind suudki ei lastnud lahti teha, vaid kõhufas kirjameppi minu nina alla laua peale wiskas ja pahwatas:

„Baat, mis sii on (Mats tarwitab kõnes weidi Rõru murakut)?!.. Raha!.. Puhas raha!“

Kõhkimisetunde asemele asus minu hingesse piirita imestus ja uudishimu.

Mats aga ei andnud niidki weel mulle sõnatorda, vaid jahwatas ühe hingega edasi:

„Näed, sii on raha... teeraha! Homme hommikul wara pead sa teele minema...“

„Kuhu siis?“ sain ma tema sõnadewulinale wahela torgata.

„Sõjaväljale! Otfeteed sõjaväljale: Saksa, Brantsufe, Austria, Serbia ja Türgi wäerinnale „Meie Matsi“ eri-kirjasaatjaks... ja nimelt waenlase wäerinnale, et „Meie Mats“ täpipoalt õigeid teateid sõja kohta saaks. Wene wäerinnalt — siit saame meie oma staabi laudu muidugi õigeid teateid, aga sakslased, need kuradid waletawad sulle

Saksa sõjawangi wiidatse.

(„Sartja“).

suud-filmad täis... tunnen neid wemblaid!... suu sisse ikka nii ja na, nii ja na, aga tagaselja!... Homme hommikul wara sõidab wälja ja otfeteed Berliini!..“

Sõna „Berlin“ ajas mul wiimase kui ihutarwa pilsti.

„Pea ikka, pea, Mats! Ega 's see nii lähku kah lähe, waja ikka weidi mõtelda, asjad korda seada...“ hakkasin mina tingima.

„Bole sii midagi mõtelda ega korda seada — kõik ongi ju korras: rahapalk on sii, eila õffsin ma Keila naiste käest Saksa zeppelinini, mis seal maha lasti, kah ära, lappisin suuremad augud kinni ja nüüd käib küll — muudkui — lahe käia!..“

■ „Kas siis õhulaewal?..“

„Õhulaewal näh! Rudas siis teifiti?... Tahtsid wift Tallinna „kontat“ palgata wõi?... Ei see, wennas, lähe — on liiga pikaline ja jääb kohe, kui aga tollipaksune kord lund maas on, seisma! Õhulaewal kihutad sa aga üle mägede ja metsade, üle Masuri soode ja lumehangede, üle kindluste ja lastekraawide nagu tuul...“

„Aga alt halatakse pommitama...“

„Lase kõrgemalt!.. Ega 's sakslased ei lahe — tunnawad oma zeppelinini ära ja arwawad, et mõni tuleb neile appi. Oled sa aga kord seal, siis nätta paberid ette ja üttele Willemile, et meie Mats on sinu saatnud... Ma olen Willemiga juba sellest saadik hea tuttaw, kui ta mõni aasta tagasi Baltistis käis ja awwahti pandud Wene soldatitele „Здорово, ребенки!“ ütles... Siis on kõik hea.“

„Aga kui nad mind salakuulajaks peawad?..“

„Ära karda! Ütle aga, et sa Matsi eri-kirjasaatja oled — siis pole neil mingit kahepidist ar-

Wangi wõetud Saksa õhwitseri ülekuulamine.

Rajatate luuramisest laser maenlaste lennumasinat.

wamist, waid igatiis peab sind anderikats ja tähtsaks ajakirjanikuts."

Mul hakkas Meie Matsi plaan juba meeldima, aga siiski oli veel wäite wiga:

"Ma ei osta ju, tulla Mats, zeppeliniga ümber kää — tulen nagu wana kajakas ülevalt kaltsapidi alla... kes mu naist ja lapsi siis toidab?..." tähendasin mina puigeldes.

"Ka sii pole karta midagi!... Mul juba mafiniifiti palgatud — eht mehaniker, oli kolm aastat Einmannis kuulsa sepa Olopi juures pealelööjaks, tunneb masinate wärri ja mõistab isegi motorjalgrattaga sõita... küllap see su sinna wiib, kuhu ja aga tahad, kas wõi pörgu!"

Ma tundsin, et Mats kõik minu kahtlused ja wastu-puklemised pihuks ja põrmuks oli löönud. Mu silmad jäid kõhuka kirjamapi peale peatama, mis raha öeldi täis olewat, ja uudishimu kihutas ka oma kohast takka.

Ma sirutasin Matsile kää:

"Raubad koos! Sõidan!..."

Mats surus tugewaste minu kätt ja wiis mu kõigepealt "Kuld Lõwisse", kus me laubad lõpulikult maha tegime ja "Rusteriga" ja "Bordeauxiga" alla kirjutasime...

H.

Teisel hommikul olin ma juba enne koitu jalul, ja kui ma omale mitu paari wilsaseid piiska üks teise otsa jalga ning kolm sooja särki ülestilku selga olin ajanud (shusdittjad peawad ikka soojaste riides olema), siis hakkasin ma Matsi poolt minu lauale jäetud kirjamapi sisse lähemalt uurima.

Laewate, mida siia kõik kokku polnud kraabitud!...

Kõigepealt: kolm "au-wäart" pakki sajarublaiseid — pikal teel ja rastel ajal lähed palju raha tarwis, sellest oli Mats oma peenikese ajalehtoimetajaliku mõistusega täiesti aru saanud!...

See tõstis mu meeoleolu järsku 50 kraadi wõrra...

Siis veel: 12 pakki kääkirja paberit, 13 "Koh-i-Noor'i" pliiatist, sületäis kirjaimebriftusi walmistrititud "Meie Matsi" adressiga, postmarkisi, paar terawat tastimuga pliiatiste teritamijets ja... tu bli forgitõmbaja!

Wiimasele oli paberiribate külge seatud, millele peale oli kirjutatud:

"Pea neeles, Breedit Lõht! Kui sa tord sinna maale jõuad, mis jookseb "Rheinweini", "Bordeaux'd" ja "Schampanjeri", siis tarwita seda rüsta ja tuleta heas tujus ka

meid, turba kutwa Tallinnasse mahajääjaid, kellel diget wettfi ei ole, meelde.

Siin truid sõbrad."

See sedelike ajas tahtmata muigama ja tõstis mu meeoleolu veel 25 kraadi wõrra.

Misuguse õrnusega ja tähelepanelikkusega üks dige aja-lehtoimetaja oma truu kaastöölise, pealegi sõjakirjasaatja, eest ei hoolitse!...

Mul tulid waimustuse piisad silma, aga ma pühkisin nad kohe pahema kää pöidla nääga ära ja hakkasin raskel elufardetawa teekonna wastu walmistama.

Kell wiis osin ma täieste reisuwalmis, nagu ma Matsile lubanud. Kuid siis tuli mul järsku meelde, millest meil lumbagil õhtu lange reisu-plaanide sepitsemise juures meeldegi polnud tulnud — kus seisab mu Zeppelin ühes mast-nistiga?... Kuhu minna?... Ma ei jaanud veel selle teerullise küsimuse kohta seisu-

kohte wõttagi, kui korraga teegi ufte peale toputas.

"Sisse!"

Ja kisse astus noor tüse mees, dige meeldima kuigi nõgise näoga, kõrwalappidega nahkmitis peas, liihite pihlakatutas seljas ja wildid jalas.

"Tere hommikut, herra kirjasaatja! Rõõmustab, et teie juba jalul olete — mina olen teie Zeppelinijuhst Surmasõlme-Jüri... mehaniker, autojuht, motorratta juht jne., jne."

"Surraa!", hõiskasin mina täie rinnaga ja surusin oma reisuulektilise tormiliselt rinna wastu. "Kust te teadsite, mind siit otsima tulla?"

"Herra Meie Mats juhatas mulle kõik täpisealt kätte... Kõik on walmis, Zeppelinil gaas fees, rüstad korras, tarwilne tagawara toidumoonna peal — muudkui edasi!"

"Tubli pois!" hüüdsin ma waimustatult. "Kui me tord õnnelikult Satsamaale jõuame, siis lasen ma Preiff-Billemi teile raudse risti anda."

Surmasõlme-Jüri naeratas heameelelikult.

"Vähme siis!" ütles ta ufkest wälja astudes.

Mina kohnisin oma kimpud-kompud kofku, surusin rahapakiid särgikraest alla ihupäue, wajutasin "läki-läki" kõwaste pähe ja sammusin tema järele.

Tallinn wiibis veel sügawas unes. Winge põhja-ida tuul jalutas mööda tiibjasi uulitsaid ja luges mürlinal ärilistiti. Jõdataewas punetas koiduwitwul. Kusagil tornis löi kell pool kuus...

Tinnmalt sammusime meie läbi linna Lasnamäe poole, kus meie Zeppelin kahe jämeda kõie otjas, nagu uhle tall ohjade otjas, ennast wikkles ja kirglikes edasiminemise tuhinas närwilikult wärises...

Lasnamäel wotas meid wäite jalkfond lähemaid sõpru, kes — Meie Mats — ise muidugi eesotjas — meid saatma olid tulnud.

Wahetamine isefestis veel terwitusi, käepigistusi, õnnesoowisi... ja lahusime...

Surmasõlme-Jüri asus nagu lõwi Zeppelini tüüritatta juurde — oli esimehest silmapilgust kohe näha, et ta oma töös täieste meister oli!...

See julgustas mind ja tõstis mu meeoleolu, veel 25 kraadi wõrra.

"Surraa!..." karjusid sõbrad alt.

"Surraa!..." hõiskasime meie ülevalt.

Lehmitati rätikuid ja mütsi. Zeppelin mootor hakkas täie hooga värisema, ja meie tõuline imewäärt kiirusega ikka kõrgemale ja kõrgemale õhku.

Mõne minuti pärast paistis Tallinn oma tiritornidega meile veel nagu pilve sipelgapesa, mille karjapõisid tiktusi täis olid tortitud, filma.

Siis aga ei paistnud enam midagi, ja meie lendamine ikka edasi... edasi... Saffa väerinna poole... (Järgneb).

Preedit Tõht.

Miks Tallinn ial ei tohi valmis saada.

(Moderniseeritud muinasjutt).

Igal sügisel tõuseb korra pimedal ööl üks väike hall mehike Ülemiste järvest, lähel Lasnamäe pidi alla Suure Tartu maanteele ja küsib linnawahilt: „Kas linn juba valmis on, ehk kas on veel midagi ehitamist seal?“

Kuna nüüd suuremates linnades enamaste ilagi juhtub, et ehitamistööle palju ial puhkamist ei leita, vaid kui uusi hooneid ei ehitata, tuleb wanade kallal mitmes paigas kohendamisi, lappimisi ja teistki seadmisi, nõnda et palju ialgi töövahet ei ole, kus kõik ametmehed puhkaksid. Aga kuigi Eesti pank ja Eesti teater juba peafid valmis olema, ja ka kogemata ühel puhul kõik ehitamistööd peaks seisma, siiski ei tohita seda järvemehitesele kuulutada.

Sellepärast on linna gaafi- ja weewärgi-komisjoni poolt linnawahitidele kindel käst antud, halli wanamehikese küsimise peale igakord wastufels anda: „Linn ei ole taugeltki veel valmis, seal on palju ehitusi poolikul ja linna inshenerid teewad alles puurtaewude plaanisi, mis eht mõne hea aasta aega ära kulutawad, enne kui sellega korda saadakse.“

Wõõras wanamehike wangu tab siis wihafelt pead, pöhib sõnu, mis wagt ei osta, pöörab kanna pealt lümbri ja lähel Ülemiste järwe ja hiljuti tehtud kraawide kaudu Kurna rabasse järwe, kus nüüd tema asupait on, sest Ülemiste järwes pole tal wee madaluse pärast enam wõimalik elutseda.

Peaks wanamehe küsimise peale kogemata wastufels antama, et valmis linnas enam midagi ehitamist ei olla, siis tuleks Tallinna elanikkudele ots, sest wanamees puhuts Ülemiste järwe wee kõige mudaga wastu Wõigu kallast, ja linna ei tuleks enam tillagi wett, nõnda et elanikud janu kätte peaksid surema.

Kreuzwaldi „Eesti rahwa Ennemuistestest juttudest“ maha kirjutatud Ed.

Tõsine ärimees ostab ennast ta hädas aidata.

Piiriäärtes Poola linnateses oli juut Jossel juudi Wõhka juures külalises. Parajaste sel ajal tungisid esimesed Saffa soldatid, saati otstides, Wõhka tuppa.

„Räed pistil!“

Jossel ja Wõhka ajafid sõrmed wabisedes taewa poole.

Soldatid muuskiffid ringi ja toppisid kõik kallimad asjad kaasa wõetud kottidesse, ja Wõhka nägi ära, et nendele enestele seba korda küll midagi ei tehta.

Kohe wõlks tal ta teraw mõte peast läbi ja ta hüüab iht soldatit, ise kasa truuste piisti hoides:

„Aus ohwitseriherra...“

„Mis on?“

„Aus ohwitseriherra lubab mina pistap oma parem käsi oma pahemasse püetastusse.“

„Roh, pista.“ lubab soldat, kes näeb, et kuigi juut püetastust rewolwri wõtaks, ta sellega ikka midagi ärateha ei saaks.

Kuid nüüd pöörab Wõhka Josseli poole ja küsib:

„Jossel, ma oley sulle jada ruubel wõlgu.“

„Mjah!“ teeb Jossel, hirmu pärast wõddisedes.

Wõhka pistab nüüd „oma parema käe pahemasse püetastusse“, wõtab sealt tasturaamatu ja selle wahelt sajarublaste ning pistab selle Josseli hammaste wahele.

„Sooh, nüüd oleme tafa,“ ütleb ta siis.

Kuigi Saffa soldatid enne toast lahtumist mõlemi taskud põhjalikult läbi otstisid ja mõlemil kõik raha ära wõtsid, oli Wõhka itkagi jada rubla päästnud, sest ta ei tarwittenud Josselile pärast enam wõlga tasuda.

Reflector.

Gelplaan.

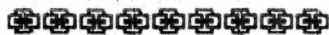
„Tore plaan tuli mul korraga meelde!“

„Misugune?“

„Et sakslastele kõigi nende ennetuulmata metsitusta eest kätte maksta, waja koguda terwest Wenemaalt kõik...“

„Roerad?“

„Ei... ämmad, ja nende kallale lasta. Oi, seda lõbu siis küll!“

Ei aita.

Siin metsawaht, seal metsaiaks, siin aednik, küllaline paks, siin loomarahwitseja, seal mõisawalitseja, kes kõik on tulnud Saffamaalt ja mitte wõetud Cestiraalt — kui tule sõda, tegid keps, ja neid ei olnud enam keps!

Kuid jäljed nendest järgi jäid, ja kus nüüd üle lõnnid, kaid, seal igauks nüüd kõik ju teab ja patuoinad kohtu weab. Mis rahwas ial pajatab, nüüd warsti walgustatud saab — ei aita neid nüüd mingi keps, ei sbermedki enam keps!

Sinepi Siim.

Wõsforuse warjub.

Rõrtsimeeste nutulaul.

Oh kui raskest on me päewad!
Seda kõit me wennad näewad: I
kära täis on linn ja alew,
nagu tuleks koju Kalew —
Eesti lastel õnne tooma,
Eesti põlwe uueks looma,
aga tulija on ainus
kurb ja külm ja kuri — kainus!
Töötame küll wastu palju,
aga ta on nagu talju ...
Mine ial, kuhu tahad,
midagi ei mõju rahad:
Igaüks, kel hea toru,
kõrksi wastu aab niiüd joru,
ennast kõnemeheks seab,
wiina, õlle ära neab.
Isegi me kallid tunnib
kiruwad niiüd nagu hummid
meie rikkust ja me raha,
nagu teeks see neile paha ...
Imelik ka näha: wiisad
ifegi me liinaiwad,
kellest mõned iga õhtu
täitfiwad me juures kõhtu,
pärast kodu poole astes
uulitjal weel laulu lastes —
kõit niiüd waletetele andund,
wiina, õlle ära wandund!
Utelge: kui tunned õhtu
kõhus, kust siis saad weel rohtu,
kui meil kõhurohtu pole? ...
Oh, see on ju lihtsalt kole!
Tallinn ilma tipputa —
iga eesfel — wipputa!

Sinepi Siim.

Topfiwenna õhtamine. I

"Kõit "kuntstopid" nad üles leiawad, "kuntstõnnit"
näitufeks: sihuke ilus, peenike pulber, nagu sokolad koke ...
Kõlap nad niiüd warsti ka wiina jaots midagi wälja mõtle-
wad, et wõta aga näpuotja täis westitastust, pane pube-
liäse, laie kraanist wett peale ja eht "karakas" ongi wal-
mis, oleks itka parem kui see denaturirowita ..."

Peitepilt.

Siin on õun ja siin on pirn,
Kus on aga nende omanik?

Kolm päkklit nupumeestele nakitseda.

- I. Misugune hobune näeb taha niifama hästi kui ette?
- II. Mis on kõige raskem?
- III. Kes karjus nii, et terve maailm seda kuulis?

Mats-ife.

Meie Matfi järgmine (18.) sõjanummer ilmub
20. detsembril j. a.

Ringitusüks

annetage igapäevases elus tarwisminewaid raamatuid.

Jahimehe tähtsamat.

Täielik püüsitundmine, püüsiheaduse proovimine jne. Linnukoerte tõud. Koerte kasvatamine ja väljapetamine. Mitmesugused jahipidamise viisid. Tähtsamad jahiloomad ja linnud. Piltidega. Hind 70 kop.

Roduloomade arstimine.

Sobuste, weiste, lammaste, kitzede, sigade, koerte, kodulindude haigused ja arstirohud nende rawitsemiseks. Hind 30 kop.

Sugulisest kasvatusest ja enesekasvatusest.

Arst M. J. Pokrowskaja. Suwitaw kirjatöö ja soowitaw lastekaswatajatele ja kooliõpetajatele. Hind 50 k.

Raistehaigused.

Dr. J. Masingi toim. Paljude piltidega. Hind 1.50 k.

Rodu-artist ja kodu-aptel.

Haiguste äratundmine, rawitsemine ja arstirohud. Hind 1 r bl.

Põrgu ja taewas.

Päbielamised teises ilmas. Hind 50 kop.

Stulugemised piduõhtuteks.

Hind 30 kop.

Matöö operaamat.

325 selgitawa pildiga. Hind 3 r. Kõwas köites 3.50 k.

Malilled, ilupaad ja ilupõõsad.

140 pildiga. Hind 1.50 kop.

„Teaduse“ kirjastus, Harju ja Riiütlil u. nurgal nr. 46/15, fiskekäik Riiütlil uul.

Jäädawaks mälestusüks.

Jaauariist algades, ilmub ande wiisi iga kuu suur ajaloo raamat

Maailma sõda.

Praegu wõitlewad umbes 50.000 Eesti sõjameest meie ajaloolise waentlase sakslasega. Et nende mälestust jäädawaks teha, tahab Teaduse kirjastus ülemalnimetatud ajaloo raamatu välja anda ja sinna meie sõjameeste päewapildid sisse mahutada, järeletulewatele põlwelele mälestusüks. Sellepärast palume kõiki, kellel sõjameeste pilti on, neid meile lahkest tarwitamiseks saata. Pildid hoitakse puhtad ja saadetakse tagasi, kes seda soowib.

Esitaks ilmuvad pildid meie ajakirjas, „Meie Matsis“, mis 10.000 ekj. trükitakse. Ajaloo raamat **Maailma sõda** maksab 6 rubla, ettetellides 4 r. 50 kop., kaastöölisele alandatud hinnaga.

Etтетellimisi wõetakse vastu Teaduse kirjastuses, Tallinnas, Harju ja Riiütlil u. 46 15. Sissek. Riiütlil u. Siinajamasse palume ka pildid ära anda.

Jõulu-eelne müük

10. kuni 24. detsembrini s. a.

Sõja läbi tekkinud raskete aegade tõttu müüb Teaduse kirjastus oma kirjastusel ilmunud raamatuid

20-protsendilise hinnaalandusega

kõiki teisi raamatuid

10 protsenti alla hinna.

Muud kaubad, nagu: Jõulu ja uueaasta postkaardid, seeria, maakohdade, sõja ja teised piltpostkaardid, kirjutusmaterjal, taskuraamatud, piltpostkaardi ja päewapildi albumid, blokid ja kõiksugu raamatukaupluse kaubad, müüme paraja hinnaga, nagu enne sõda, nii kaua kuni tagawara ulatab.

Posti kaudu tellijatel tuleb saatmise- ja kinnituse-raha juurde maksta.

„Teaduse“ raamatukauplus,

Harju ja Riiütlil u. nurgal nr. 46/15, fiskekäik Riiütlil uul.

Palume sisse astuda.

Ilmus

Pühade album Jõuluts 1914.

Sifuts muu seas: Jõulu pühadel 1914. Sõjamees. Sõda ees. Kui soldat sureb. Jõulu õhtul. Jõulu õh. Walwel waitjel õöl. Wanaija ja tütreütär. Metsawaitus. Merelahing. Sõjamehe saatus. Saksa-Wene sõda Tartus. Õhtul. Nälja-kontsert. Noor sõjamees. Uuenägu. Õhtueeljel wabal tunnil. Lahingus. Sõudade testel. Arusaamata lugu. Meie aeg. Wilhelm von Hohenzollern. Paimaja. Hämarufes. Udu. Soow. Wanemate süda. Wanemate rööm. Miini sõda. Laste Jõulu hünnus. Jõulu hääled maa peal ja taewas. Suure maailma-sõja liiduriikide walitsejate pildid ja nende riigilaulu (hünnused) jne. Albumi kaunistawad 43 ilusat pilti.

Hind 30 kop. Saada ajalehemüüjatelt ja raamatukauplustelt.

„Teaduse“ kirjastus,

Harju ja Riiütlil uul. nurgal nr. 46/15, fiskekäik Riiütlil uulitfalt.

„Meie Matsi“

tellimiste vastuvõtmine 1915. a. peale on avatud.
Piltidega ilustatud ajakiri igapäevale.

Igas numbris 25—35 pilti.

Juba mõnda aega ilmub Teaduse kirjastustel Gesti iga laupäeval laialdastes ringkondades armjaks saanud ajakiri „Meie Mats“ (14. aastakäik) ja tema sõbrad ootavad teda iga nädal suure igatsusega.

Täie õigusega võib „Meie Mats“ ennast ajakirjaks igapäevale nimetada, mitte ainult sellepöolest, et tema lugejate arv juba esimese kuu jooksul 10.000 peale tõusis, sellega kõiti teisi järeleahviidaid laugale taha jättes, vaid et ta ka kõigile mõnusat ajaviidet ja lõbu pakkuda suudab. „Meie Mats“ jääb igapäevale põnewalt oodatud majasõbraks, isearanis aga veel sellepöolest, et ta naeruerkusi hästi mõnusalt tõdistada mõistab ja ülekohtu valusalt witsutab.

„Meie Mats“ on omale eesmärgiks teinud kõike enam-wähem tähtsaid päewa- ja nendmusi piltides ja kirjeldustes kujutada, niihästi tõe, nalja kui ka pilketoonil. Mis ta selles asjas suudab, on ta juba käesolewa sõja ajal näitanud.

Kunsti, teaduse, spordi ja seltskonna elust toob „Meie Mats“ igapäevaseid kirjasi, teateid ja pilte.

Sõjast praegusel ajal põnewaid sõjajuttusi ja pilte; Gesti sõjameeste kirjasi sõjawäljalt ja nende pilte; lugusi salakuulajatest, maa- ja meresõjast, õhusõjast ja meealusest sõjast, sõjafangelastest ja ajalooft.

Põnewad romanid ja jutud! Pildid päewajundmustest
kodu ja väljamaalt! Reisirjeldused ja päewatange-
laste pildid! Pildid ja kirjeldused kodu ja väljamaa
kaunistest maakohtadest!

Teabwad piltepidid!

Lõbusat naeru sünnitawad naljapildid!

„Meie Matsi“ aasta tellijad saavad hinnata kaasa: Seinakalender 1915. Teaduse tähtsamat 1915. a. — 15 f. Tallinna linna plaan — 25 f. 6 ja 7 Moosese raamat — 2 r. Elutungi awaldused — 60 f. Seitseme liiduriigi hümnused — 40 f. Kodune loff — 1 r.

„Meie Matsi“ tellimise hind lättesaajamisega: aastas 4 r. 50 L., 6 kuu eest 2 r. 30 L., 3 kuu eest 1 r. 20 L. Toimetusest ise ära viies: aastas 3 r. 50 L., 6 kuu eest 1 r. 80 L., 3 kuu eest 90 L. Ajakiri numbrid hind 10 kop.

„Meie Mats“ räägib arusaadawalt rahwameeles ja teeb nalja rahwameeles!

„Meie Mats“ näeb kõit! teab kõit! ja toob 1915. aastal Baltimaa minewikust ja olewikust huwitawaid kirjasi, kõitwõimulistest jakslastest, kes meie maad ja rahwast 700 aastat on turnanud.

„Meie Matsi“ kaastöölised on kõit, kes rahwa tajuks tööd tahawad teha!

Broowinumbrid 10 kopikalise postmargi eest.

Tellimise wõetasse wastu: Tallinnas, „Teaduse“ raamatukaupluses Garju ja Kuuuuli uul. nurgal nr. 46/15. Linnades ja maal: kõigis Gesti raamatukauplustes. Peale nende wõtawad tellimisi kõit-Weneriigi postkontorid wastu. Kirjalik tellimise aadress wäljastele tellijatele: г. Ревель, редакция журнала „Мейе Матс“. („Meie Matsi“ toimetus, Tallinnas).

„Meie Mats“ teatab oma laialdasele lugejate ringkonnale, et wiimasel ajal mitmed herrad oma ajakirjadega „Meie Matsi“ jälgedesse on astunud, aga Mats ei ole kade poissi, ütleb lihtsalt ja lihidalt: „eks katjuge õnne, sõbrad!“

Müüd aga ilmus lihe tuntud ja ameti poolest „järetegiija“ poolt „Meie Matsi“ nime, pildi ja kujuline leheke, kes ennast kõigis lehtedes wana „Meie Matsiks“ kuulutab, müügile.

Müüguse eest hoiatame oma sõpre, mitmed olla ekfombel ka seda tuntud „Meie Matsiks“ arwanud ja õstnud.

Tulewikus, kui ameti poolest järetegiija oma harjunud ametit maha ei jata, siis lajeme järetegiija „neerud“ läbi katjuda, kas ta suurest Europa sõjast põrunud ei ole ja palume kohtuministeriumi teda oma wangimajade kojamehe noorema kandidatina üles märkida.

„Meie Mats“.

Добъ. зочн. чекъурою. Wastutaw toimetaja Jakob Jaakon. Wäljaandja J. Wami. — R. Schiffer'i trüff. Tallinnas.

